

Guide för handledning och bedömning

Verksamhetsförlagd utbildning

Förskollärarytbildningen

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Innehåll

Ramverk för VFU – en översikt	3
Introduktion	3
Progression i yrkeslärande	3
Tre domäner av förskollärares kompetens	4
Två perspektiv på yrkeslärande	5
Mål för VFU I-IV	6
Mål för VFU II-IV	18
Mål för VFU III-IV	24
<i>Bilaga 1: Referenser</i>	30
<i>Bilaga 2: Introduktion av mål i VFU</i>	31

Ramverk för VFU – en översikt

Introduktion

Hösten 2011 startade en ny förskollärarytbildning vid Linnéuniversitetet. Inför starten har stora delar i den gamla utbildningen setts över och ändrats. Bland annat har ett omfattande arbete genomförts för att höja kvaliteten på den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU). De största förändringarna kan sammanfattas i följande punkter:

- VFU är numera fyra självständiga kurser med egna kursplaner och kursansvariga, och ingår inte som delar i andra (teoretiska) kurser.
- Målen för vad de studerande förväntas lära sig under VFU är skrivna utifrån en tanke om progression. Till varje mål finns därför kriterier som beskriver en stegring av kunskapsnivåer.
- Samtliga mål har sorterats under tre olika domäner: Relationell/Kommunikativ kompetens, Didaktisk/Metodisk kompetens och Analytisk/Reflekterande kompetens.
- Målen har sorterats under två olika perspektiv på yrkeslärande – Deltagarperspektiv och Åskådarperspektiv – varifrån studenternas lärande och kompetens i VFU kan beskrivas, utformas och bedömas.
- I VFU-kurserna ges två betyg: icke godkänd eller godkänd (nytt för Kalmar).

De progressiva kunskapsnivåerna, domänerna i förskollärares kompetens samt perspektiven på yrkeslärande utgör tillsammans ett ramverk för VFU. Avsikten med ramverket är att det, tillsammans med vad som står i VFU-handboken, ska användas för att gynna och ge stadga åt studenternas yrkeslärande och för att ge en säkrare grund för bedömning av deras kompetens.

Grund till ramverket har bland annat hämtats ur internationella, nationella och lokala kriterier för och forskning om lärarkompetens (Se bilaga 1). Ramverket har också tillkommit, granskats och reviderats i samarbete med verkamma lärare från förskolan, fritidshem och skolan samt av medlemmar ur de olika programråden för lärarutbildningen vid Linnéuniversitetet. De huvudsakliga författarna och ansvariga för utvecklingen av ramverket är Per Lindqvist och Ulla Karin Nordäng, docenter i pedagogik vid Linnéuniversitetet.

Progression i yrkeslärande

Studenternas yrkeslärande ska kännetecknas av progression och lärandet kan betraktas som en process där den studerande med bas i tidigare erfarenheter bygger upp en ny förståelse och förmåga till yrkesmässig handlingsberedskap. Progressionen kan förstås både som en kvantitativ utökning och en kvalitativ fördjupning av de uppgifter den studerande ställs inför. I början kan det handla om begränsade uppgifter med mycket stöd och handledning medan det i slutet av utbildningen handlar om att självständigt ta det helhetsansvar som yrkesutövningen kräver. För att progression ska kunna understödjas och bedömas har varje mål inom VFU beskrivits i fem olika kunskapsnivåer. Nivåerna anger hur det successivt, från den första till den sista VFU-perioden, krävs en allt större kompetens för att kunna uppfylla målet. De olika nivåerna har rubrikerna:

- Underkänd (U)
- Introducerande (I)
- Grundläggande (Gr)
- Utvecklad (Ut)
- Fördjupad och tillämpad (FT)

För nivåerna Underkänd, Grundläggande samt Fördjupad och tillämpad finns i ramverket utförliga beskrivningar av vad den studerande förväntas kunna. De mellanliggande nivåerna – Introducerande och Utvecklad – är dock inte beskrivna. Dessa nivåer anger istället att den studerande har visat kompetens som ligger mellan två andra nivåer. För att till exempel vara godkänd på den introducerande nivån har en studerande visat kompetens som är *över* underkänd nivå och *på väg mot* grundläggande nivå.

Sammanlagt finns 24 mål i förskollärarytbildningens VFU. Alla mål införs dock inte i samma VFU-period. Tolv mål införs i VFU I, sex nya mål tillkommer i VFU II och ytterligare sex nya mål införs i VFU III (Se bilaga 2). För att den studerande ska ges godkänt på ett nyinfört mål krävs att hon/han uppfyller kraven för introducerande nivå. Ett mål som införts återkommer i de resterande VFU-perioderna. För att få godkänt betyg krävs då att den studerande uppfyller målet på nästa kravnivå. Observera att för vissa mål, som införs under VFU II eller III, kommer inte de högsta nivåerna att krävas för att bli godkänd i den fjärde och sista VFU-perioden. I dessa fall kan alltså Utvecklad nivå samt Fördjupad och tillämpad nivå ses mera som "strävansmål" som kan vara tillämpliga för studerande vars ingångsvärden (erfarenhet, förmågor osv.) är höga.

Tre domäner av förskollärares kompetens

Så fort man försöker konkretisera vilka kompetenser förskollärare har, eller bör ha, blir listan närmast oändlig. Kunskaperna är dessutom komplexa och har till viss del en så kallad "tyst" karaktär. De är inte alltid så lätta att artikulera. Ibland försöker vi att dela in dem i olika domäner. En sådan uppdelning kan bara göras i teorin, i praktiken är de olika delarna alltid sammanvävda i varandra. I utövandet av det pedagogiska arbetet hänger allt ihop. Trots detta, för att vi på ett tydligare sätt ska kunna prata om de studerandes kunnande och kunna skapa förutsättningar för att bättre stödja och bedöma deras yrkeslärande, har vi valt att dela in de mål/kompetenser som de studerande ska tillägna sig under VFU i tre ömsesidigt beroende domäner:

- Relationell/Kommunikativ kompetens
- Didaktisk/Metodisk kompetens
- Analytisk/Reflekterande kompetens

Relationell/Kommunikativ kompetens

Färdigheter och förmågor inom denna domän handlar i stor utsträckning om kommunikation. En skicklig förskollärare kan gå in i ett lyhört samspel med individuella barn och grupper av barn, men även med andra aktörer inom förskolans område: föräldrar, kollegor, ledning, företrädare från andra yrkesgrupper och det omgivande samhället. Grundläggande i kommunikationen är att den byggs på respekt för barnen och att den möjliggör barns inflytande och delaktighet. För att få till stånd gynnsamma lärprocesser måste en studerande vid förskolläraryrkesutbildningen kunna etablera och upprätthålla förtroendefulla relationer med barnen. Under slutet av utbildningen bör dessa relationer utmärkas av väl avvägda balanser och tydliga ramar. En utbildad förskollärare bör vara medveten om och konstruktivt kunna balansera mellan närhet och distans, omsorg och auktoritet, ödmjukhet och orubblighet i relationer med barnen. Hon/Han måste också ha förmågan att, genom sitt ledarskap, förhandla fram ramar och rutiner som bidrar till vilka relationer som möjliggörs, vilken "atmosfär" som präglar klimatet i gruppen. Slutligen måste hon/han kunna visa medvetenhet om hur styrdokumentens grundläggande värden kan kopplas till det egna förhållningssättet.

Didaktisk/Metodisk kompetens

En av grundstenarna inom domänen består av ämneskompetens/kompetens inom det förskolepedagogiska området. En studerande som tar examen på förskolläraryrkesutbildningen måste kunna använda sig av och utveckla sådan kompetens, som förutom ämneskunskap rymmer kunskaper inom pedagogik, psykologi, sociologi, värdegrundsfrågor, styrdokument och informationsteknik. Kompetensen ska vara både bred och

djup samt visa sig i den studerandes praktiska handlingar. En viktig dimension av kompetensen inom området handlar om förmågan att skaffa kunskap om barnets erfarenheter, kunskaper, intressen och behov. I en didaktisk kompetens integreras kunskapen om barnen med ämneskunskaperna så att didaktiska val kan göras. Sådana val handlar om att ta beslut om mål för lärandet samt välja organisation för verksamheten, lärandeaktiviteter och material eller andra resurser som gynnar såväl individuellt som kollektivt lärande. Det är i dessa val som förskolläraren reflekterar över didaktikens grundfrågor: Vad ska läras? Hur ska det läras? Varför ska det läras? Även förmågan att lyfta fram lärandet som aktivitet och göra det synligt för barnen ingår i domänen, liksom kompetensen att kunna bedriva lärandeaktiviteter inom ramen för den målstyrda förskolan. En studerande som avslutat utbildningen måste vara förtrogen med de olika styrdokument som ligger till grund för arbetet. En sådan förtrogenhet måste också visa sig i den studerandes handlingar och reflektioner.

Analytisk/Reflekterande kompetens

En viktig ingrediens i förskollärares yrkeskompetens består av förmågor och färdigheter att kunna reflektera över och analysera sina personliga erfarenheter, andras systematiserade erfarenheter och personliga värderingar. Ju längre in i utbildningen som den studerande kommer desto skickligare blir hon/han på att koppla den egna praktiken och de egna värderingarna till andras erfarenheter, styrdokument och vetenskapliga teorier. Hon/Han har också beredskap för att ompröva egna praktiska teorier och värderingar. I kompetensen ingår inte bara ambitionen att reflektera kring, påverka och utveckla den egna verksamheten, utan också viljan att delta i kollektiv utveckling av förskolan. Iakttagelser och erfarenheter måste därför kunna kommuniceras, diskuteras och ifrågasättas tillsammans med andra, i kollegier, arbetslag eller andra pedagogiska forum. Det är emellertid viktigt att en förskollärare behåller sin handlingskraft och att hon/han har utvecklat en rimlig, långsiktig och hållbar strategi för sitt arbete. Didaktiska intentioner bör alltså kunna balanseras mot faktiska villkor för verksamheten, samtidigt som förskolläraren visar vilja att påverka villkoren och därmed utveckla handlingsutrymmet.

Två perspektiv på yrkeslärande

Det teoretiska vetandet och det praktiska kunnandet kan betraktas som två olika kunskapsformer som har olika karaktärer och kräver olika lärprocesser. För att kunna integrera teori och praktik, så att det blir ett verkingsfullt stöd för den studerandes lärande, måste en systematisk organisation för, och koordinering av, de olika lärprocesserna upprättas. För att åstadkomma detta har lärarutbildningen vid Linnéuniversitetet valt att beskriva lärandet under VFU utifrån två teoretiska positioner – *deltagarperspektivet* och *åskådarperspektivet*. De båda perspektiven på yrkeslärande är lika viktiga att hantera i en förskollärarytutbildning. För att möjliggöra detta anges i ramverket vilket perspektiv som dominerar lärandet inom varje mål.

Deltagarperspektivet

Meningen med VFU, enligt deltagarperspektivet, är att föra den studerande in i en yrkespraktik och yrkesgemenskap, där kunnandet växer ju mer tid den studerande tillbringar i en arbetsgemenskap och ju större ansvar hon/han får ta i utförandet av arbetet. Här är VFU-läraren en förmedlare av den ofta outtalade eller tysta kunskap som anses giltig, och den huvudsakliga uppgiften för VFU-läraren är att agera modell och att hitta lagom svåra uppgifter åt den studerande allteftersom denna växer in i yrkesrollen. Lärandet ses som en social process och som en rörelse – från perifert (lärling) mot centralt (mästare) deltagande i en yrkesgemenskap. Lärande baseras inte på artikulerad, distanserad eller kritisk teoretisk reflektion, utan på görande och erfarenhet (som ju naturligtvis också grundar sig på reflektion) och är dessutom så intimt förbundet med den praktiska situationen att det i princip bara kan förvärvas där. För att kunna bedöma den studerandes kunnande måste därför hennes/hans handlingar observeras. Inom detta perspektiv är det viktigt att den studerande får tillfälle att under längre praktikperioder ”bada” i yrkespraktiken samt att VFU-uppgifter som förs med från de teoretiska delarna av utbildningen, om de förekommer, har karaktären av erkännande snarare än granskande av den sociala praktiken. De kan t.ex. utformas så att man ger den studerande uppgiften ”Följ din handledare under ...” eller ”Planera i samråd med din handledare en samling”.

Åskådarperspektivet

Enligt åskådarperspektivet är det viktigt att den studerande ges tillfällen att observera och pröva på typiska situationer i yrket som därefter får utgöra exempel och underlag för reflektion. Centralt är att kunna distansera sig från verksamheten för att så att säga ”få syn på den” och på de underliggande värderingar och mönster som styr den. VFU-lärarens uppgift är i detta perspektiv att stödja den studerande i problematisering och reflektion kring yrket och rollen innebär till stor del att vara en

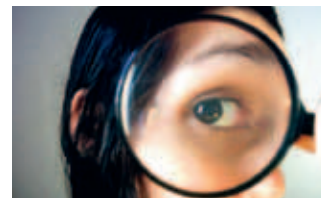
kritisk samtalspartner. Om praktiksituationen är välfungerande eller inte, har ingen avgörande betydelse, eftersom i princip alla situationer kan utgöra en grund för reflektion. Någon ”rätt” eller riktig yrkesutövning existerar inte och poängen med att vistas i yrkesfältet är att se många olika situationer i avsikt att granska och problematisera dessa. Kvalificerad yrkesutövning handlar i detta fall om att ha förmåga att ifrågasätta sitt handlande och väga alternativ mot varandra. En bedömning av den studerandes kompetens under en VFU-period behöver, enligt detta perspektiv, inte alltid grunda sig på observationer av handlingar. Den kan likaväl baseras på den studerandes muntliga eller skriftliga reflektioner. I denna teoretiska position ses det som en poäng att VFU är varierad, att man får uppleva olika verksamheter/förskolor och att perioderna är korta (t.ex. fältstudier). Vanligt är också att VFU-perioden föregås av teoretiska kurser och att teoribaserade uppgifter förs med från de universitetsförlagda delarna av utbildningen. Utan så kallade ”teoretiska glasögon” får den studerande svårt att upptäcka vad som egentligen utspelar sig i verksamheten.

Till slut...

I matriserna nedan som beskriver kunskapsprogressionen anges vilket perspektiv som dominerar lärandet inom varje mål. De olika perspektiven symboliseras av två olika bilder:

Deltagarperspektiv

Åskådarperspektiv

I matriserna kan också avläsas vilken godkänd-nivå som gäller för respektive VFU-period. Målen för VFU har kompletterats med en beskrivning samt förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunnande. Med tiden bör dessa beskrivningar och frågor utvecklas och omformuleras. Framför allt behöver utvecklingen av, de ofta ”tysta”, kompetenserna inom deltagarperspektivet bygga på en ständig utveckling av ”beskrivande” kriterier. För att kvalificera bedömningen av studenternas yrkeskunnande måste därför universitetet i nära samverkan med VFU-lärare samla exempel, liknelser, beskrivningar och metaforer. De generella kriterier för VFU som föreslås nedan ska alltså ses som en startpunkt på ett sådant utvecklingsarbete.

Övriga dokument som finns till hands för att stödja studerande, VFU-lärare och lärarutbildare är VFU-handboken, kursplaner samt bedömningsunderlag för de olika VFU-kurserna.

Mål för VFU I-IV

	Kunna medverka till ett klimat i den pedagogiska verksamheten som präglas av lyhördhet och respekt och som möjliggör barnens delaktighet och inflytande	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande saknar lyhördhet och/eller respekt i bemötandet av barnen. Hon/Han visar inget intresse för barnens villkor och behov och har ingen uppfattning om hur deras delaktighet och inflytande skulle kunna möjliggöras.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	I
Grundläggande (Gr)	Den studerande är lyhörd och respektfull i bemötandet av barnen och anstränger sig för att förstå deras perspektiv, villkor och behov.	II
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	III
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande är lyhörd och respektfull i bemötandet av barnen, anstränger sig för att förstå deras perspektiv, villkor och behov och agerar på ett sätt som möjliggör delaktighet och inflytande.	IV

Var och en som verkar inom förskolan ska agera utifrån att varje barn har lika stort värde och ges lika stora möjligheter att utvecklas och lära. I sina handlingar visar förskolläraren ett aktivt stöd i utvecklingen av barnens självkänsla. Under VFU-perioderna får den studerande möjlighet att utveckla ett förhållningssätt där varje barns olika sätt att uttrycka sig och samspela med andra, oavsett barnets kön och bakgrund, ges värde. Den studerandes attityd och handlingar bör också "smitta av sig" till barngruppen så att ett klimat av lyhördhet och respekt för varandra etableras och upprätthålls. Ett sådant klimat är en förutsättning för att verksamheten ska kunna bedrivas under demokratiska former eftersom det möjliggör för barnen att känna ansvar, solidaritet, delaktighet och inflytande.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunnande:

- Försöker den studerande agera som om alla barn har lika värde eller ses vissa barn som "favoriter"?
- På vilka sätt visar den studerande att alla barn har ett lika värde?
- På vilka sätt visar den studerande att hon/han är lyhörd och respektfull i mötet med barnen?
- Påverkas klimatet i barngruppen positivt av den studerandes handlingar? I så fall – hur?
- Hur erbjuder den studerande barnen möjlighet till delaktighet och inflytande?

	Kunna skapa och upprätthålla goda relationer med barnen	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande visar ingen öppenhet för att skapa kontakt och föra dialog med barnen <i>eller</i> de försök som den studerande gör för att skapa kontakt är olämpliga eller inte ändamålsenliga. Hon/Han kan inte uttrycka sig så att barnen förstår.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	I
Grundläggande (Gr)	Den studerande visar öppenhet för att skapa kontakt och föra dialog med barnen. De försök som den studerande gör för att skapa kontakt är lämpliga, tydliga och ändamålsenliga och har en avvägd balans mellan närhet och distans.	II
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	III
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande skapar god kontakt och goda relationer med barnen på sätt som är ändamålsenliga i förhållande till barnens skilda bakgrunder och behov. Det finns hos den studerande en tydlig vilja till och strävan efter att barnen ska känna att möjligheten till kontakt och relation alltid finns. Den studerande kan leda resonerande samtal i lyhört samspel med barnen, både enskilt och i grupp. Under dessa samtal förmår den studerande upprätthålla en väl avvägd balans mellan att vara inkännande inför individen/gruppen och samtidigt upprätthålla ett tydligt ledarskap.	IV

Grunden för framgångsrik verksamhet i förskolan ligger naturligtvis i förmågan att skapa och upprätthålla goda relationer med barnen. Den studerande måste visa förmåga att knyta kontakter med barnen. Värdesätter den studerande samtal med barnen? Finns en nyfikenhet och vilja att kommunicera med dem? Inbjuder den studerande barnen att ta kontakt? Kan den studerande utveckla en känsla för vilka sätt att etablera en relation som är lämpliga, beroende på sammanhanget och barnet? Ledarskapet visar sig i sättet att skapa och upprätthålla relationer med barnen. Här är det viktigt att den studerande förmår upprätthålla ledarskapet genom att finna balansen mellan närhet och distans. Den egna personen är ett viktigt verktyg i ett sådant arbete. Den studerande måste utveckla ett omdöme för var gränsen går mellan personligt och privat samt hur auktoriteten kan upprätthållas samtidigt som omsorgen om barnen betonas.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunskande:

- Försöker den studerande knyta kontakter med barnen? I så fall – hur? Tar den studerande ögonkontakt med barnen? Präglas kommunikationen av nyfikenhet, värme, uppmärksamhet, omtanke och humor?
- Är dessa försök anpassade till barnet? I så fall – hur? Är de lämpliga i det sammanhang som finns?
- Förmår den studerande skapa relationer till alla barn eller är vissa barn "osynliga"?
- Kan den studerande hantera relationer med barnen samtidigt som ledarskapet upprätthålls?
- Hur försöker den studerande utveckla sina relationer med barnen?

	Kunna visa ett professionellt förhållningsätt i sitt ledarskap	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande kan inte skilja på rollen som kamrat och lärare. Hon/Han visar inte förmåga att samla och leda en grupp.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr	I
Grundläggande (Gr)	Den studerande visar vuxenansvar och kan skilja på rollen som kamrat och lärare. Hon/Han visar förmåga att samla och leda en grupp.	II
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	III
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande visar förmåga att växla mellan roller och har inga problem att återta ledarrollen. Hon/Han visar förmåga att samla och leda grupper i de situationer som krävs för yrkesutövningen.	IV

Många av de studerande kommer direkt in i utbildningen från gymnasiet och från sin roll som elev förväntas de nu växla över till rollen som förskollärare. Det kan, till en början, vara svårt att träda in i den rollen. Förskolläraren har ett ansvar att leda verksamheten i förskolan. Därmed förväntas att de innehar en auktoritet. I möten med barn måste den studerande därför kunna visa tydlighet. Det innebär att hon/han ibland, med bibehållen respekt för individen, måste kunna ”stå i vägen” och sätta gränser. Förmågan att kunna leda och samla olika konstellationer av grupper är av stor betydelse. Denna förmåga handlar till stor del om att kunna balansera sitt ledarskap beroende på barns skilda behov och förutsättningar men också på vad olika situationer kräver. De vuxnas förhållningssätt påverkar barnens förståelse och respekt för sin omvärld. Därför är alla som arbetar på förskolan viktiga förebilder som noga måste välja hur man definierar och kommunicerar sin auktoritet och sitt ledarskap. Kompetensen inom målet kan med andra ord sägas handla om hur den studerande förmår skapa ett ramverk kring verksamheten. Hur tydligt formuleras förväntningar på umgängesformer? Vad framstår som acceptabelt inom ramen som den studerande etablerat?

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunnande:

- Visar den studerande att hon/han är beredd att ta på sig ledarskapet? I så fall – hur?
- Har den studerande förmågan att kombinera ett tydligt ledarskap med bibehållen respekt för barnen?
- Kan den studerande visa följsamhet i sitt ledarskap beroende på barn och situation?
- I vilka situationer har den studerande svårare/lättare att visa ledarskap?

	Kunna relatera grundläggande värden i styrdokumenten till den pedagogiska verksamheten och det egna förhållningssättet	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande har ingen kännedom om grundläggande värden i styrdokumentet och kan inte ge exempel på hur styrdokumentens värderingar kan komma till uttryck i den pedagogiska verksamheten eller i det egna förhållningssättet.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	I
Grundläggande (Gr)	Den studerande har kännedom om grundläggande värden i styrdokumentet och kan ge exempel på hur styrdokumentens värden kan komma till uttryck i den pedagogiska verksamheten. Den studerande visar förståelse för sin egen roll som förebild samt för hur egna värderingar kommer till uttryck i det egna förhållningssättet.	II
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	III
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande har strategier för hur styrdokumentens grundläggande värden kan komma till uttryck i den pedagogiska verksamheten. Hon/Han arbetar aktivt med att utveckla och utvärdera värdegrundsfrågor samt uppmuntrar samtal om värdegrunden inom ramen för demokratiska principer, såväl med barn som med kollegor.	IV

”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen, solidaritet med svaga och utsatta...” Läroplanen för förskolan beskriver normer och värden som förskolan ska hålla levande i arbetet med barnen. Dessa normer och värden måste den studerande först och främst ha kännedom om. Utöver kännedom krävs en förmåga att tolka målen och försöka begripa innebörden av dem. Det är också viktigt att kunna föreställa sig en verksamhet som möjliggör ett förverkligande av de utpekade värdena. Vilka värden kommuniceras i arbetet med barnen? Hur kommer värdegrunden till uttryck gentemot kollegor och vårdnadshavare? Den studerande måste också erövra förmågan att distansera sig från den egna rollen för att kunna reflektera över vilka värderingar som hon/han kommunicerar i arbetet med barnen. Mot slutet av utbildningen ska den studerande också kunna beskriva hur hon/han aktivt försöker arbeta med utveckling av värdegrundsfrågor.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunskande:

- Känner den studerande till styrdokumentens mål och riktlinjer vad gäller normer och värden?
- Hur använder den studerande styrdokumentens skrivningar för att motivera egna handlingar eller för att diskutera den pedagogiska verksamheten?
- Hur förmår den studerande reflektera över sitt eget förhållningssätt och vilka värderingar som det signalerar?
- Är den studerande aktiv i samtal om värdegrunden? I så fall – hur?

	Kunna agera utifrån att omsorg, fostran och lärande bildar en helhet i den pedagogiska verksamheten	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande förmår inte uppfatta att en situation kan omfatta både omsorg, fostran och lärande.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	I
Grundläggande (Gr)	Den studerande förmår i en och samma situation kommunicera omsorg, fostran och lärande.	II
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT	III
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande förmår i en och samma situation integrera omsorg, fostran och lärande med utgångspunkt i barnets perspektiv.	IV

I förskolans pedagogiska uppdrag bildar omsorg, fostran och lärande en helhet. En studerande under VFU i förskolan måste därmed ges möjlighet att utveckla en integrerad blick för verksamheten. I såväl planering och utvärdering av verksamhet som i ögonblickssituationer förmår en förskollärare skifta fokus och sätta samtliga delar i spel. En sådan kompetens bör kombineras med en ambition att betrakta verksamheten utifrån barnets perspektiv. En integrering av omsorg, fostran och lärande kräver en lyhördhet för barnets förmåga och behov.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunnande:

- Hur förmår den studerande planera för eller agera i en och samma situation utifrån en integrerad syn på omsorg, fostran och lärande?
- Hur uppträder den studerande i t.ex. en matsituation, samling, aktivitet, fri lek? Ligger till exempel den studerandes fokus på att barnen inte pratar för högt eller förmår hon/han samtidigt uppmärksamma och hjälpa de barn som behöver hjälp samt hålla fokus kvar kring såväl spontant som planerat lärande?
- På vilka sätt visar den studerande att det finns en tillit till barnets förmåga och behov i försöken att integrera omsorg, fostran och lärande?

	Kunna skapa stimulerande, och för barnen meningsfulla, lärprocesser som främjar deras lärande både individuellt och i grupp	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande väljer aktiviteter, material och andra resurser som inte är anpassade till barnen.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	I
Grundläggande (Gr)	Den studerande väljer aktiviteter, material och andra resurser som till stor del är anpassade till det individuella barnet.	II
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	III
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Förutom vad som krävs för utvecklad nivå väljer den studerande aktiviteter, material och andra resurser som tillåter skillnader i lärande mellan individer eller grupper av barn.	IV

Här handlar det om att ta vara på förskolans potential att stimulera barns naturliga lust att lära. Utifrån kunskaper om innehållet i det som ska läras och genom att skaffa sig en uppfattning om barnen, deras erfarenheter, intressen, behov, förutsättningar och skilda sätt att lära skapas förutsättningar för meningsfulla lärprocesser. Utifrån detta gör förskolläraren didaktiska val. När hon/han väljer aktiviteter, material och andra resurser, som till exempel digitala verktyg, sker hela tiden överväganden kring gynnsamma relationer mellan de intentioner som finns om lärandet och det individuella barnet/grupper av barn.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunnande:

- På vilka sätt är valda aktiviteter, material och andra resurser ändamålsenliga för lärandemålen?
- På vilka sätt är aktiviteter anpassade till barnens erfarenheter, frågor, behov och skilda förutsättningar?
- Hur involveras barnen i syftet med aktiviteten?
- Hur påverkar den studerande barnens möjligheter att förstå sammanhang på olika sätt?

	Kunna observera och dokumentera lärandeaktiviteter samt tolka dessa i förhållande till verksamhetens mål och den pedagogiska miljön	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande har inte genomfört observationer och dokumentationer av lärandeaktiviteter <i>eller</i> tolkat dessa i förhållande till den pedagogiska miljön och verksamhetens mål.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr	I
Grundläggande (Gr)	Den studerande har observerat och dokumenterat lärandeaktiviteter samt tolkat dessa i förhållande till den pedagogiska miljön och verksamhetens mål.	II
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	III
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande har observerat och dokumenterat lärandeaktiviteter samt tolkat dessa i förhållande till den pedagogiska miljön och verksamhetens mål. Den studerande har även värderat resultatet av tolkningen och kan utifrån det ge förslag till hur hon/han kommer att använda resultaten från utvärderingen i kommande planering och/eller till verksamhetsutveckling.	IV

Under VFU bör den studerande ges redskap i hur förskolans kvalitet systematiskt kan dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas. I början av utbildningen kan det handla om att den studerande iakttar ett enskilt barn eller en avgränsad aktivitet och tillsammans med VFU-läraren reflekterar över iakttagelserna. I slutet av utbildningen kan det röra sig om att den studerande med hjälp av olika (digitala) tekniker observerar och samlar fortlöpande dokumentation från aktiviteter med grupper av barn samt självständigt tolkar informationen och värderar hur den kan användas för att förbättra kvaliteten i verksamheten. En förskollärare måste kunna observera och dokumentera de lärandeaktiviteter som erbjuds samt tolka observationerna och dokumentationen i avsikt att stödja barnens utveckling och lärande. Reflektioner kring sådana tolkningar kan inte bara kretsa kring huruvida barnen har potential eller ej att lära, utan framför allt kring vilka förutsättningar som finns i verksamheten för att barnen ska kunna lära samt hur en sådan pedagogisk miljö kan påverkas i en för barnens lärande och utveckling gynnsam riktning. Observationerna, dokumentationen och tolkningarna måste också kunna relateras till såväl lokala som nationella mål för verksamheten.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunskande:

- Hur förmår den studerande använda sig av observation och dokumentation?
- På vilka sätt är den studerande kapabel till att i sina observationer, dokumentationer eller analyser uppmärksamma barnens lärande och förskolans möjligheter att tillgodose barnens möjligheter att utvecklas?
- På vilka sätt uppmärksammar den studerande, via sina observationer, dokumentationer hur barnens förmågor kan tas tillvara?
- Hur görs i tolkningar av observationer och dokumentationer en koppling till målen (läroplanen) med aktiviteterna?
- På vilka sätt använder den studerande tolkningar av observationer och dokumentationer som ett underlag för planering av den fortsatta verksamheten med barnen?
- På vilka sätt ingår frågor om barnens samspel och deras möjlighet till delaktighet och inflytande i den studerandes tolkningar av observationer och dokumentationer?

	Kunna kommunicera förväntningar på barnens lärande som är utmanande och som stimulerar till deras fortsatta utveckling	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande kommunicerar inte på något sätt positiva förväntningar om barnens lärande och visar ingen tilltro till deras förmåga.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	I
Grundläggande (Gr)	Den studerande kommunicerar positiva förväntningar om barnens lärande och visar tilltro till deras förmåga.	II
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	III
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande uppmuntrar aktivt barnen att möta utmaningar.	IV

Avgörande för att den studerande ska kunna skapa gynnsamma läroprocesser är att hon/han har en syn på barnet som en individ med förmågor, med ett genuint intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter. Barnets grundläggande nyfikenhet och intresse måste tas tillvara. Varje enskilt barn måste uppleva att det finns en tilltro till hennes/hans förmåga. För att barnens förmågor ska kunna utvecklas behöver den studerande kunna planera för och arrangera utmanande aktiviteter. Positiva förväntningar på barnens lärande måste kunna kombineras med kunskaper om skilda förutsättningar för olika individer.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunnande:

- Hur visar den studerande, genom tal, handlingar och attityd, att hon/han ser varje barn som kompetent att lära sig?
- På vilka sätt är den studerandes handlingar eller förväntningar på barnens lärande utmanande samtidigt som de är inom räckhåll för barnen att uppnå?
- Hur förmår den studerande stimulera barnen så att utmaningar i lärandet sker successivt och inte i lösryckta situationer?

	Kunna tillvarata barnens kunskaper, erfarenheter och intressen för att stimulera varje barns lärande och utveckling	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande saknar kännedom om, gör inga direkta försök att undersöka eller vet inte hur hon/han kan skaffa sig information om vad barnen förstår eller vilka erfarenheter och intressen de har och hon/han ger dem heller ingen feedback.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	I
Grundläggande (Gr)	Den studerande skaffar sig en viss kännedom om barnens kunskaper, erfarenheter och intressen genom en variation av metoder. Barnen får feedback utifrån detta.	II
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	III
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande har överblick över individuella barns eller grupper av barns kunskaper, erfarenheter och intressen och kan, med utgångspunkt i detta, anpassa val av aktiviteter och material. Barnen får feedback som är underbyggd och anpassad till såväl enskilda barn som gruppen.	IV

För att kunna stödja varje barns utveckling och lärande måste den studerande kunna kombinera en förståelse för innehållet i det som ska läras med kunskaper om barnens erfarenheter, behov, förutsättningar och skilda sätt att lära. Exempel på frågor som den studerande bör ställa till sig själv är: Vad kan barnen? Vilket intresse har de? Vilka kulturella erfarenheter/resurser har de? Att skaffa sig sådan information sker ofta genom att "fånga tillfället i flykten", när den studerande knyter kontakter och bygger relationer med barnen. Det kan också ske på ett mer formellt sätt via till exempel observationer och dokumentationer. I takt med utbildningens fortskridande bör studentens repertoar av sådana tekniker expandera. Det är viktigt att den studerande, i ett sådant arbete, utvecklar en känslighet för olikheter mellan individer. Vilket inrymmer en grundläggande förståelse för hur föreställningar om kön, etnicitet och klass kan påverka barnens utveckling och lärande.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunnande:

- Vad gör den studerande för att ta reda på barnens kunskaper, erfarenheter och intresse?
- Hur visar den studerande att hon/han använder denna kunskap i kontakter med barnen?
- Hur förmår den studerande använda sig av sådan kunskap i planering av nya aktiviteter, lärtillfällen, uppgifter, teman samlingar o.s.v.?
- På vilka sätt visar och tydliggör den studerande vad barnen lärt sig så att nya tankar kring deras egen kunskapsutveckling väcks hos barnen?

	Kunna använda lek för att stimulera barnens lärande	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande förmår inte använda sig av lek för att främja barnens lärande.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	I
Grundläggande (Gr)	Den studerande använder lek för att främja barnens lärande.	II
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	III
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande förmår självständigt skapa och ta tillvara på situationer som integrerar lek och lärande.	IV

Leken anses ha en stor betydelse för barnens välbefinnande och lärande. Leken används ofta i förskolan för att barnen ska kunna bearbeta sina upplevelser och befästa sina kunskaper. En förskollärare måste därför kunna ge utrymme för att varje barns lek och skapande och dess olika uttrycksformer tillåts och uppmuntras. När den studerande planerar och genomför aktiviteter ska lekens potential för lärande övervägas och användas. Den studerande ska kunna använda lekens och det lustfyllda lärandets olika former för att stimulera barnens kreativitet, fantasi, inlevelse, kommunikation samt förmåga till samarbete och problemlösning.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunskande:

- Hur ger den studerande utrymme för barnens egen lek?
- Hur uppmuntrar och stimulerar den studerande barnen i leken?
- På vilka sätt agerar den studerande för att lek ska gynna barnens lärande?
- Hur skapar den studerande situationer där lek och lärande hör ihop?
- Hur tas dessa tillfällen tillvara i det fortsatta arbetet med barnen?
- På vilka sätt förmår den studerande iaktta, samtala om och reflektera kring barns lek och lärande?

	Kunna relatera didaktiska val i verksamheten till styrdokument	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande uppvisar stora brister i kunskapen om relevanta styrdokument och hur de relaterar till didaktiska val i verksamheten.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	I
Grundläggande (Gr)	Den studerande har kännedom om relevanta styrdokument och förmår tolka och koppla dem till didaktiska val i verksamheten.	II
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	III
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande förmår analysera didaktiska val i verksamheten i förhållande till relevanta styrdokument och kan, med utgångspunkt i utvärdering, föreslå utveckling av den lokala praktiken.	IV

I en didaktisk kompetens integreras kunskapen om barnen med ämneskunskaper så att didaktiska val kan göras. Sådana val handlar om att ta beslut om mål för lärandet samt välja organisation för verksamheten, lärandeaktiviteter och material eller andra resurser som gynnar såväl individuellt som kollektivt lärande. Det är i dessa val som förskolläraren reflekterar över didaktikens grundfrågor: Vad ska läras? Hur ska det läras? Varför ska det läras? De didaktiska valen är också beroende av vad som står i de styrdokument som gäller för verksamheten. I styrdokumentet har förskolans pedagogiska uppdrag fått en allt större betydelse. De intentioner som den studerande har med planerade aktiviteter bör stå i samklang med de mål för utveckling och lärande som skrivs fram i styrdokumentet. För detta krävs en god kännedom om dokumentet samt en förståelse för hur de relaterar till verksamheten. När den studerande väljer aktiviteter, material och andra resurser för att stimulera barnens lärande, när didaktiska val görs, bör hon/han kunna finna motiv för dessa i styrdokumentet. Den studerande bör också kunna ställa de didaktiska valen i förhållande till styrdokumentet för att reflektera över utfallet av aktiviteterna och med grund i detta fatta nya didaktiska val.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunskande:

- Har den studerande kunskap om de mål och riktlinjer som gäller för utveckling och lärande i förskolan?
- Kan den studerande argumentera för egna didaktiska val med stöd i styrdokumentet?
- Kan den studerande i sin analys av verksamheten göra kopplingar till styrdokumentet?
- Kan den studerande, i en sådan analys, ge förslag på hur verksamheten kan utvecklas?

	Kunna reflektera över och ställa frågor om verksamheten utifrån teoretiska och praktiska argument	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande visar ingen ambition att ställa frågor runt sin egen praktik eller verksamheten i stort. Hon/Han visar inga eller få tecken på nyfikenhet.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	I
Grundläggande (Gr)	Den studerande visar förmåga att, med argument hämtade ur teoretiskt vetande eller praktisk verksamhet, ställa frågor kring verksamheten.	II
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	III
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande visar förmåga att, utifrån en syntes av teoretiskt vetande och praktisk erfarenhet, ställa frågor som kan bidra till såväl forskning som verksamhetsutveckling.	IV

Alla förskollärare reflekterar mer eller mindre oupphörligt över sin verksamhet. Att arbeta med barns lärande och utveckling innebär med nödvändighet att vara en reflekterande praktiker. Problem och dilemman uppstår ständigt i den vardagliga verksamheten. Undan utbildningens gång bör det gå upp för de studerande hur komplext arbetet är och att man med tiden tvingas till nya omvärderingar för att kunna utveckla arbetet. Ambitionen är att en studerande på förskolläraryrket ska komma ut i arbetslivet med en utvecklad förmåga att ompröva egna praktiska teorier och värderingar. För att lägga grunden till ett sådant förhållningssätt krävs att den studerande redan tidigt i utbildningen visar nyfikenhet och vilja att ställa frågor runt sin egen praktik liksom runt verksamheten i stort. En reflekterande praktiker kan kombinera sitt teoretiska vetande med erfarenheter av situationer. På liknande sätt bör den studerande, mot slutet av utbildningen, kunna kombinera sina kunskaper om teori med sina erfarenheter i verksamheten, kunna se hur de hänger samman eller skiljs åt men också – och kanske framför allt – kunna ställa frågor som kan leda till utveckling av verksamheten och som ger uppslag till vidare studier (examensarbetet).

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunnande:

- Ställer den studerande frågor kring verksamheten?
- På vilka sätt visar den studerande en öppen attityd inför det kommande arbetet?
- Kan den studerande motivera frågorna med hjälp av praktisk erfarenhet och/eller teorier?
- På vilka sätt leder den studerandes frågande attityd till en utveckling av hennes/hans verksamhet eller/och till verksamheten i stort?
- Kan den studerande se samband mellan praktisk erfarenhet och teori?
- Hur förmår den studerande utifrån detta identifiera problemområden och frågeställningar för verksamheten?

Mål för VFU II-IV

	Kunna skapa och upprätthålla ett klimat som främjar goda relationer i barngruppen	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande gör inga eller få försök att främja goda relationer i gruppen och uppmärksammar inte handlingar eller situationer som motverkar goda relationer i gruppen. I de fall den studerande uppmärksammar sådana handlingar eller situationer görs det utan respekt för barnen.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	II
Grundläggande (Gr)	Den studerande gör konstruktiva försök att främja goda relationer i gruppen och uppmärksammar handlingar och situationer som motverkar goda relationer i samvaron på ett sätt som visar respekt för barnen.	III
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	IV
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande bemöter handlingar och situationer som motverkar goda relationer i samvaron på ett konstruktivt sätt och med rimlig framgång, på sätt som uppvisar respekt för barnen. Hon/Han arbetar konsekvent för att få till stånd ett klimat som främjar goda relationer i gruppen och förmår samtidigt hantera maktstrukturer.	

En grundläggande pedagogisk och didaktisk fråga är den atmosfär som skapas och kommuniceras mellan deltagarna i en grupp. Att ha ett gott klimat brukar ofta räknas som en förutsättning för framgångsrikt lärande. Ett gott klimat med goda relationer kan ofta liknas vid ett demokratiskt och tillåtande klimat där samhörighet och ansvar ges möjlighet att utvecklas och där barnen får möjlighet att visa medkänsla och solidaritet. En förskollärare förmår stimulera barnens samspel och hjälpa dem att bearbeta konflikter samt reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra. Det handlar om att utmana barnens förmåga och vilja att ansvara, inte bara för sig själva, utan för samvaron i gruppen samt att ge dem möjlighet att både involvera sig i och dra sig tillbaka från vardagens alla aktiviteter och intryck. Det handlar också om att som pedagog kunna sätta värde på varje barns olika sätt att uttrycka sig och samspela med andra, oavsett till exempel kön och kulturell bakgrund.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunskande:

- Förmår den studerande uppfatta beteenden eller situationer som motverkar goda relationer?
- Försöker hon/han ”bryta in” i dessa för att påverka klimatet?
- Görs dessa inbrytningar utifrån en inställning om att barnen har förmågor att själva ansvara för samvaron?
- Hur planerar och argumenterar den studerande för ett gott klimat (till exempel i samband med gruppindelning)? Uppmuntrar den studerande barnen att bruka demokratiska förhållningssätt och strategier (som till exempel förhandling) i sitt samspel?
- Uppträder den studerande som en god förebild? Ser han/hon sig själv som ett arbetsredskap för att uppnå ett positivt klimat?

	Kunna skapa och genomföra pedagogiska aktiviteter för barnens lärande som är trygga och stimulerande	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande gör försök att skapa eller genomför pedagogiska aktiviteter som är otrygga och som inte främjar barnens lärande.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	II
Grundläggande (Gr)	Den studerande gör försök att skapa eller genomför pedagogiska aktiviteter som är trygga och som främjar barnens lärande.	III
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	IV
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande skapar pedagogiska aktiviteter som är trygga och använder dem som en resurs för att främja lärande. Förberedelser görs för att aktiviteterna ska vara anpassade för alla barns behov. Trots att den studerande inte har möjligheter att till fullo påverka den pedagogiska miljön förmår hon/han anpassa aktiviteterna så att de stimulerar lärande.	

Ofta samspelar den fysiska inramningen i förskolan med förskollärarens intentioner, de mål som satts upp för aktiviteter och barngruppen. Ovanstående mål handlar om hur lärandeaktiviteten iscensätts? I första hand gäller det naturligtvis att undanröja sådant som gör att barnen kan ta fysisk skada eller som gör att miljön upplevs otrygg och osäker. En sådan omsorg kan till exempel visa sig i att man har noggrann uppsikt över barnen vid utflykter eller att man förmår skapa en dagsrytm som är välavvägd för barnen. I det vidare perspektivet handlar det också om att försöka skapa bra (fysiska) förutsättningar för lärandeaktiviteter. Det kan handla om enkla saker som att välja lämplig plats för fruktstunden. Men det kan också handla om att medvetet försöka påverka den omgivande miljön så att den understödjer de intentioner om lärande och utveckling som förskolläraren har.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunnande:

- Uppmärksammar den studerande risker eller faror?
- Har den studerande reflekterat kring den fysiska miljön och försökt anpassa den till sina pedagogiska aktiviteter och till barnen?
- Har den studerande – i den mån det är möjligt – försökt göra miljön ”attraktiv” och inbjudande för alla barn? Kan man tydligt se att detta är en plats för trivsel och/eller lärande?
- Görs det möjligt för alla barn, inklusive de med ev. funktionshinder, att delta?

	Kunna visa medvetenhet om vårdnadshavares inflytande över och delaktighet i den pedagogiska verksamheten	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande har inga eller vaga uppfattningar om former för vårdnadshavares delaktighet i förskolan.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	II
Grundläggande (Gr)	Den studerande har bildat sig en uppfattning om olika former för hur vårdnadshavare kan göras delaktiga i verksamheten.	III
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	IV
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande argumenterar för hur vårdnadshavares delaktighet kan vara en tillgång i det löpande arbetet.	

I läroplanen står att barnen i förskolan och deras vårdnadshavare har rätt till inflytande och att arbetet ska ske i nära samarbete med hemmen. En studerande på förskollärautbildningen behöver därför sätta sig in i olika former för delaktighet och inflytande och kunna argumentera för hur sådana kan upprättas och utvecklas. Hur kan man fortlöpande informera vårdnadshavare om barnens utveckling, lärande och trivsel samt om verksamheten i förskolan? Hur kan strategier upprättas för att vårdnadshavare ska känna att det finns utrymme att ta upp synpunkter under till exempel utvecklingssamtal eller i den dagliga kontakten? Hur kan man medverka till att vårdnadshavarna känner ett engagemang för verksamheten? Även om den studerande, av olika skäl, inte haft möjlighet att medverka under utvecklingssamtal bör hon/han, i slutet av utbildningen, kunna resonera kring hur ett utvecklingssamtal kan läggas upp, vad gäller innehåll, utveckling och genomförande.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunnande:

- Kan den studerande beskriva former för vårdnadshavares delaktighet och inflytande?
- Uppfattar hon/han de former för delaktighet och inflytande som är i bruk? Kommenterar hon/han dessa? Finns argument för hur formerna kan utvecklas?
- Om det finns tillfälle, visar den studerande vilja och intresse att delta i samverkansformer med vårdnadshavare?

	Kunna göra lärandeinhållet förståeligt, på ett för barnen tydligt och begripligt sätt samt på ett för ämnet/ ämnesområdet korrekt sätt	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerandes kommunikation kring lärandeinhållet är felaktig, otydlig eller svårbegriplig.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	II
Grundläggande (Gr)	Den studerandes kommunikation kring lärandeinhållet är korrekt, tydlig och begriplig. Den studerande förser barnen med korrekt, tydlig och begriplig information om aktiviteterna som ska genomföras eller innehållet som ska bearbetas. De flesta av barnen kan förstå informationen.	III
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	IV
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerandes kommunikation kring lärandeinhållet är korrekt, tydlig, begriplig och entusiastmerande. Kommunikationen anpassas såväl till kollektivet som till enskilda individer/grupper. Samtliga barn ges goda förutsättningar att delta och förstå.	

Det finns alltid ett innehåll i lärandet. Det här målet handlar om hur den studerandes eget ämneskunnande och förståelse av innehållet sätts i spel. Hur ”översätter” den studerande sitt eget tänkande runt ett innehåll och hur involveras barnen i detta? Använder hon/han centrala begrepp på ett korrekt sätt? Förmår hon/han anpassa språket till barnen så att det görs begripligt utan att innehållet förvanskas. Här handlar det också om den studerandes förmåga att tydliggöra lärandeaktiviteten i sig samt medverka till att barnen uppfattar aktiviteten som meningsfull. Kan den studerande på ett tydligt och begripligt sätt instruera barnen? Tas, till exempel, avstamp i barnens personliga erfarenheter för att fånga och bygga upp ett intresse? Vad är till exempel avgörande för att målet med aktiviteten kommuniceras i början av aktiviteten eller för att den studerande låter barnen ”upptäcka” målet först efter hand?

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunnande:

- Har den studerande tillräckliga kunskaper om lärandeinhållet?
- Kan den studerande föra en korrekt och begriplig kommunikation kring lärandeinhållet med barnen?
- Är lärandeprocessen strukturerad så att det förväntade lärandet möjliggörs?
- Uppfattar de flesta av barnen vad de förväntas göra?
- Hjälper den studerande enskilda barn/grupper av barn att förstå vad som förväntas av dem?
- Hur uppmärksammar och tar studenten tillvara på barnens intresse i den aktuella aktiviteten?

	Kunna uppmuntra och synliggöra barnens egna initiativ att utvidga sitt lärande	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande beaktar inte barnens egna initiativ till att tänka och handla självständigt, kreativt eller kritiskt.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	II
Grundläggande (Gr)	Den studerande uppmuntrar barnens egna initiativ till att tänka och handla självständigt, kreativt eller kritiskt.	III
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	IV
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande använder sig av aktiviteter eller strategier som är utformade i avsikt att uppmuntra barnen att tänka och handla självständigt, kreativt eller kritiskt kring lärandesituationen.	

Det är viktigt att en förskollärare har förmågan att kunna stanna upp och betrakta. Istället för att omedelbart dyka in i situationer finns det ofta ett värde i att ibland avvakta och iaktta. Det handlar om att ge sig själv möjligheter att kunna studera barnens aktiviteter för att upptäcka och förstå deras lärande, och att sedan utgå från detta i upplägget av aktiviteterna. Genom att avvakta och iaktta kan barnens spontana nyfikenhet, upptäckter, egna initiativ och intentioner tas tillvara. Under utbildningens fortskridande bör den studerande visa en allt större skicklighet i att lyssna in barnen samt aktivt uppmuntra dem till självständiga, kreativa och kritiska handlingar. Det kan till exempel ske genom att ge barnen relevanta verktyg att förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankegångar med hjälp av ord, material, bilder samt estetiska och andra uttrycksformer.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunnande:

- Har den studerande förmåga att uppmärksamma och utnyttja situationer där barnens egna initiativ styr lärandet?
- Förmår den studerande avvakta och vänta in barnens initiativ?
- Finns utrymme för barnens självständighet, kreativitet och kritik i planering och genomförande av den studerandes aktiviteter?

	Kunna reflektera över i vilken utsträckning verksamhetsmålen har uppnåtts	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande kan inte uttryckligt beskriva eller identifiera fördelar med de planerade eller genomförda aktiviteterna eller hur de behöver utvecklas/förbättras för att gynna lärandet av innehållet.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	II
Grundläggande (Gr)	Den studerande kan beskriva aktiviteternas fördelar och framgångar samt hur de behöver utvecklas/förbättras för att gynna lärandet av innehållet. Den studerande kan i viss mån beskriva hur hon/han kan använda sig av de gjorda erfarenheterna i sitt framtida arbete.	III
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	IV
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande kan beskriva aktiviteternas fördelar och framgångar samt hur de behöver utvecklas/förbättras för att gynna lärandet av innehållet. Den studerande kan beskriva hur hon/han kan använda sig av de gjorda erfarenheterna i sitt framtida arbete och argumentera kring sina överväganden med stöd även i didaktisk teori.	

De aktiviteter som förskollärare genomför görs inte i blindo. Aktiviteter sätts inte igång för att få tiden att gå utan för att det finns mål och intentioner om att ett visst slags lärande och utveckling ska ske. Under utbildningens gång måste den studerande utveckla förmågan att argumentera för hur aktiviteterna hänger ihop med och leder fram till målen. Hon/Han måste kunna ge motiv till de valda aktiviteterna. Den studerande måste också kunna resonera kring utfallet av aktiviteterna. Ledde de fram till uppfyllande av målen eller inte? Hur kan aktiviteterna modifieras eller justeras så att de kan ge en bättre effekt? Vad var det som fungerade bra? Vad gick inte som det var tänkt? Den studerande måste både kunna identifiera det som gått bra och våga se det som inte gått lika bra för att kunna utveckla sin praktik och hitta nya lösningar. Ambitionen är också att den studerande, mot slutet av utbildningen, har ett förråd av didaktiskt teoretiskt vetande och bör kunna ställa sin utvärdering i relation till detta.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunskande:

- Förmår den studerande beskriva resultatet av lärandeaktiviteter?
- Överensstämmer den studerandes beskrivningar av vad som gått bra eller mindre bra med VFU-lärares/examinators?
- Finns stöd för beskrivningarna (i till exempel observationer)?
- Finns en analys över varför det gick bra/mindre bra? Hur beskriver den studerande att hon/han tänker använda de gjorda erfarenheterna?
- Kan den studerande argumentera för en förändring av framtida verksamhet med stöd i såväl egen erfarenhet som i didaktiskt vetande?

Mål för VFU III-IV

	Kunna skapa professionella relationer till kollegor i syfte att främja verksamhetens utveckling	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande visar ingen kunskap om vilka resurser kollegorna kan utgöra <i>eller</i> är medveten om att kollegor kan utgöra resurser men visar inget intresse av att nyttja deras erfarenheter och kunskaper, trots att behov föreligger eller att detta skulle kunna medföra förbättringar.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	III
Grundläggande (Gr)	Den studerande visar att hon/han har kunskap om de resurser som kollegornas erfarenheter och kunskaper utgör och gör försök att nyttja dem. Hon/Han visar också vilja att dela med sig av egen erfarenhet i kollegiala sammanhang.	IV
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande visar att hon/han har kunskap om de resurser som kollegornas erfarenheter och kunskaper utgör och gör försök att nyttja dem. Hon/Han visar också vilja att dela med sig av egen erfarenhet i kollegiala sammanhang. Den studerande visar prov på samarbete med kollegor. Hon/Han visar att kollegornas erfarenheter och kunskaper utgör en resurs och deltar aktivt i kollegiala situationer för verksamhetsutveckling.	

Samarbetet mellan framför allt förskollärare men också mellan förskollärare och andra yrkesgrupper har kommit att bli en allt mer central och viktig del av yrkesvardagen. Det går helt enkelt inte att klara sitt arbete utan en förmåga att kunna skapa och upprätthålla professionella relationer. I arbetet ingår att man är en medlem i ett team. För att kunna bli en fullvärdig medlem måste man visa sig aktiv i teamets arbete. Under den senare delen av utbildningen måste den studerande visa att hon/han vill delta i dessa diskussioner samt ta ett allt större ansvar för det gemensamma. Även i samband med arbetet att planera, genomföra, utvärdera och utveckla läroprocesser för att stimulera barnens lärande och utveckling är det viktigt att den studerande visar att hon/han tar stöd i kollegors erfarenhet och kunskap. Förutom att se kollegorna som resurser bör också en studerande, under slutet av utbildningen, visa vilja att bidra med egen erfarenhet och kunskap i samarbetet.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunnande:

- Vet den studerande vem hon/han kan vända sig till för att få hjälp att utveckla sitt arbete eller att hantera situationer som hon/han själv inte upplever sig bemästra?
- Visar den studerande att hon/han verkligen uppfattar kollegorna som en resurs?
- Visar den studerande vilja att delta i kollegiala situationer?
- Bidrar hon/han i det kollegiala samarbetet?

	Kunna kommunicera med vårdnadshavare om barnens lärande och/eller sociala situation	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande visar ingen vilja till samverkan och dialog med vårdnadshavare samt ingen kunskap om former för kommunikation med vårdnadshavare <i>eller</i> gör inga försök att kommunicera med vårdnadshavare även när behov föreligger.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	III
Grundläggande (Gr)	Den studerande visar vilja till samverkan och dialog med vårdnadshavare samt har kunskap om former för kommunikation som hon/han kan använda för att kommunicera med vårdnadshavare i skilda syften.	IV
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande kommunicerar med vårdnadshavare om barnen. Den studerande visar förmåga att kommunicera såväl barnets lärande som sociala situation.	

I stort sett dagligen möter förskollärare barnens vårdnadshavare i spontana situationer, som till exempel vid lämning och hämtning. I dessa situationer bör den studerande kunna upprätta en god kommunikation. Hon/Han bör använda de tillfällen som bjuds och ska visa ansvar för att det utvecklas förtroendefulla relationer mellan förskolans personal och barnens familjer. I en sådan kommunikation ingår att hålla vårdnadshavare informerade om barnets trivsel och utveckling samt om verksamheten i förskolan. Även om det kan vara svårt för den studerande att inom ramen för utbildningen få tillträde till andra mer formella arenor för kommunikation mellan förskola och vårdnadshavare, som till exempel utvecklingssamtal, bör den studerande, under den senare delen av utbildningen, kunna beskriva innehållet i sådan kommunikation samt former för hur detta kan genomföras.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunnande:

- Visar den studerande vilja att samverka och kommunicera med vårdnadshavare?
- Om tillfälle bjuds, kommunicerar den studerande med vårdnadshavare på lämpligt sätt?
- Kan den studerande visa exempel på olika sätt att kommunicera med vårdnadshavare om barnens lärande och/eller sociala situation?

	Kunna medverka till att lärandet blir synligt för barnen	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande försöker inte lyfta fram lärandet som aktivitet och mål. Hon/Han saknar ambition att se lärandesituationen ur barnens perspektiv och ger inte barnen möjlighet att se sig själva som lärande.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	III
Grundläggande (Gr)	Den studerande gör ansträngningar att förstå lärandet utifrån barnets perspektiv. Hon/Han försöker göra lärandet synligt genom att uppmuntra barnen att reflektera över sitt eget lärande.	IV
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande gör tydliga ansträngningar att förstå lärandet utifrån barnets perspektiv. Hon/Han uppmuntrar barnen att reflektera över sitt eget lärande. Den studerande lyfter fram lärandet som aktivitet och mål och försöker framgångsrikt göra det synligt.	

Förskollärare har stor betydelse för barnens lärande och utveckling. Ett flertal studier pekar på att lärares förmåga att prata med barnen om lärande, att göra lärandet synligt, att lyfta fram det som aktivitet och mål är viktigt för att barnen ska uppfatta sig som lärande. Att till exempel kunna synliggöra vad man lärt sig (under dagen, under det aktuella tillfället, under en längre period) som man inte förut behärskade är en svår men central kvalitet hos den skicklige förskolläraren. Den studerande förväntas, under senare delen av utbildningen, aktivt arbeta med att försöka förstå hur och vad barnen förstår. Det handlar mycket om att visa fram lärandet som en spännande och utmanande process, uppmärksamma barnen på vad som förändrats, utvecklats eller utvidgats i deras kunskande eller vetande samt visa på hur detta gått till är. Centralt för denna kompetens är alltså att förskolläraren försöker förstå lärandet genom barnens ögon.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunskande:

- Visar den studerande nyfikenhet och försöker själv förstå vad och hur barnen lär? Hur görs detta?
- Gör den studerande försök att lyfta fram och synliggöra själva lärandeprocessen?
- Försöker hon/han visa fram vad barnen lärt sig, vad som blivit produkten av lärandet?

	Kunna reflektera över och ställa frågor om verksamheten utifrån etiska argument	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande visar inte medvetenhet om hur de egna värderingarna tar sig uttryck i lärarrollen. Hon/Han har svårt att se att olika pedagoger har olika värderingar och hur dessa ger avtryck i verksamheten.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	III
Grundläggande (Gr)	Den studerande kan se kopplingar mellan egna/andras värderingar och handlingar. Hon/Han kan även koppla sina egna värderingar och agerande till de grundläggande värden som beskrivs i styrdokumenterna.	IV
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande är tydligt medveten om och kan beskriva de egna värderingarna och hur de påverkar handlingarna. Hon/Han kan även identifiera och förstå andra värderingar. Den studerande är beredd att diskutera och ifrågasätta vilka värderingar som ligger bakom de egna handlingarna, liksom de värderingar som ligger bakom styrning och granskning av verksamheten.	

Det viktigaste redskapet i förskolläraryrket är förskollärarens egen person. De värderingar en förskollärare har kommer alltid att påverka hennes eller hans praktik. Våra värderingar avgör vad vi uppfattar som meningsfullt. En förskollärare kan inte bara förhålla sig till ledningens anvisningar eller läroplanens krav. Hon/Han har också ett engagemang som bygger på meningsfulla ideal. Det är detta engagemang, denna personliga inlevelse, som är drivkraften för många skickliga förskollärare. Men detta måste kombineras med en insikt om de egna värdena och hur de påverkar praktiken, liksom en förståelse för att kollegor och vårdnadshavare kan drivas av andra värden. De egna idealen och värderingarna får inte heller stå i strid med de värden som beskrivs i de grundläggande styrdokumenterna. En skicklig förskollärare drivs ofta av ett stort engagemang som hon/han också lyckas förkroppsliga. De studerande bör ges förutsättningar att inom ramen för utbildningen lägga grunden till ett sådant engagemang, samtidigt som de visar en förmåga att distansera sig. Ett orubbligt engagemang måste alltså kunna kombineras med en ödmjukhet för att andra ideal, värden och teoretiska argument leder till andra ställningstaganden.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunskande:

- Visar den studerande tecken på att omfatta värderingar som inte ligger i linje med styrdokumenterna?
- Kan den studerande se kopplingar mellan sina egna värderingar och sin praktik?
- Kan den studerande se andras värderingar, hur de påverkar praktiker och hur de förhåller sig till de egna värderingarna?

	Kunna reflektera över och ställa frågor om verksamheten utifrån erfarenhetsbaserade argument	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande förmår inte reflektera över gjorda erfarenheter och använda dem i nya situationer. Han/Hon ger förklaringar i stil med att: "Sunt förnuft säger att...". Beskriver erfarenheter i bilder av svart och vitt.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	III
Grundläggande (Gr)	Den studerande kan förklara och motivera sitt handlande mot bakgrund av gjorda erfarenheter, men också ställa frågor kring det. "Varför blev det som det blev?" Hon/Han inser komplexiteten i arbetet men försöker hitta nyanserade förklaringsmönster och visar intresse för att ta del av andras erfarenheter kring samma eller liknande situationer.	IV
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande kommunicerar aktivt sina gjorda erfarenheter, kopplar dem till generella förklaringsmönster men förmår samtidigt se alternativa perspektiv för verksamheten "Man skulle också kunna se det så här ..." och diskutera vad de olika förklaringarna och perspektiven innesluter respektive utestänger. Den studerande inser komplexiteten i arbetet och kan känna sig överväldigad, men försöker hitta strategier för att behålla handlingskraften.	

En förskollärare arbetar i en komplex verksamhet. Det blir inte alltid som man tänkt sig. Mängden av faktorer som påverkar är oändliga. Problem och dilemman uppstår ständigt. En förskollärare tvingas därför utföra ständiga reflektioner, såväl i som efter situationer. En viktig grund för sådana reflektioner är erfarenheter av tidigare situationer. En skicklig förskollärare förmår, utifrån egna och andras gjorda erfarenheter, hitta generella förklaringsmönster. Samtidigt finns också en insikt om att det inte finns *en* förklaring, utan många. En skicklig förskollärare förmår också kommunicera sina erfarenheter av arbetet. Ofta görs detta med hjälp av liknelser, exempel och metaforer. Verksamheten kan t.ex. beskrivas som en "oas" eller ett "växthus" och barngruppen kan beskrivas som ett "lag" eller ett "samhälle". Hur man på detta sätt berättar om sin verksamhet blir viktigt för hur den också iscensätts och vad som händer i vardagen. Som handledare blir det därför viktigt att dela med sig av sina berättelser om vardagen och att försöka få den studerande att själv sätta ord på sin syn på verksamheten. Kanske är bilderna helt olika? Kanske kan vi bättre förstå varandras handlande om vi förstår vilka

metaforer som används för att beskriva praktiken? Det handlar inte om att ha "den rätta" bilden – utan mera om att inse att det faktiskt kan finnas flera olika bilder samt vilka möjligheter att förstå en situation som "öppnas upp" respektive "stängs" när vi använder dessa bilder.

Förslag på frågor som kan ställas inför bedömning:

- Lyssnar den studerande på VFU-lärares eller andra kollegors berättelser och beskrivningar av verksamheten?
- Kan den studerande sätta ord på sin egen förståelse av verksamheten? Är förståelsen svart-vit eller mera nyanserad?
- Passar de erfarenheter den studerande gjort under sina VFU-perioder in i beskrivningen och tillåts den ändras utifrån gjorda erfarenheter? "Det kanske inte var som jag trodde? Man kanske skulle kunna se det på ett annat sätt?"

	Kunna visa medvetenhet om hur man skapar ett hållbart lärararbete	Godkänd nivå för VFU-period
Underkänd (U)	Den studerande diskuterar och argumenterar för sina didaktiska intentioner utan att förhålla sig till den sociala situation och samhälleliga institution som förskolan utgör med sina speciella möjligheter och begränsningar, d.v.s. utan hänsyn till de externa anspråk (som t.ex. styrdokument, budget) och faktiska villkor som gäller för arbetet.	
Introducerande	Över nivå U – på väg mot nivå Gr.	III
Grundläggande (Gr)	I planering och utvärdering av verksamheten förmår den studerande visa balans mellan didaktiska intentioner och faktiska villkor för arbetet. Under- eller överbetonar dock ofta villkoren. Förväntar sig ofta direkta resultat av sina handlingar.	IV
Utvecklad	Över nivå Gr – på väg mot nivå FT.	
Fördjupad och Tillämpad (FT)	Den studerande upprätthåller en väl avvägd balans mellan intentioner och faktiska villkor samtidigt som hon/han visar vilja/förmåga att påverka villkoren och utveckla/utvidga handlingsutrymmet. Kan diskutera balansen mellan intentioner och villkor i relation till externa anspråk (som t.ex. styrdokument, budget). Kan se resultat av sina handlingar på längre sikt.	

Det är inte ovanligt att nyutbildade förskollärare ser sig om efter andra jobb efter bara en kort tid i yrket. Dagens förskollärararbete är intensivt och komplext. Det blir också allt svårare att avgränsa arbetet från fritiden. Åltande tankar på arbetet eller barnen bär man ofta med sig, var man än är och vad man än gör. För att kunna hantera arbetet måste en skicklig förskollärare kunna hitta strategier som hjälper dem att bli hållbara i yrket. Det räcker inte att vara didaktiskt skicklig, ha en analytisk och reflekterande förmåga eller vara relationskompetent. Förskollärararbetet tar form i balansen mellan intentioner och faktiska villkor, mellan det man som förskollärare vill ska hända och de villkor som begränsar. En skicklig förskollärare och ett hållbart lärarskap förmår balansera intentionen om att till exempel alla barn ska ha en utvecklad förståelse för naturvetenskap med villkor som att två personal ska hantera 30 barn i gruppen, att lokalerna är för små eller att förskolans budget präglas av nedskärningar.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring den studerandes kunskande:

- Förmår den studerande, i planering, genomförande och utvärdering av verksamheten, ta hänsyn till villkor och betingelser för densamma?
- Ställer den studerande orimliga krav på sina egna eller barnens prestationer?
- Är den studerande fokuserad på att egna handlingar ska få omedelbar framgång eller förmår hon/han ha tålamod att se effekten på längre sikt?
- Kan den studerande se kollegor, arbetslag och chefer som ett stöd i arbetet?

Referenser

- Bronäs, A. & Selander, S. (2003). *Till frågan om teori och praktik i yrkesutbildning. Ett diskussionsunderlag*. Lärarhögskolan i Stockholm.
- Educational Testing Service (2009). *Praxis III – Teacher performance assessments. Orientation guide, USA*
- Eneroth, B. (2007). *Att ha blick och känsla om praktiken i praktiken*. Fokus. Skriftserie 2002:2
- Fibaeck- Laursen, P. (2004). *Bli en bra och effektiv undervisare – om du vill. Den autentiska läraren*. Stockholm: Liber.
- Hattie, J. (2009) *Visible learning*. New York: Routledge
- Håkansson, J. & Sundberg, D. (2012). *Forskning om undervisning och lärande: en internationell och nationell översikt*. Skriftserie från institutionen för pedagogik, psykologi och idrottsvetenskap, Linnéuniversitetet; 9.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lindqvist, P. & Nordänger, U.K. (2007). "Lost in translation?" Om relationen mellan lärares praktiska kunnande och professionella språk. *Pedagogisk forskning i Sverige*, Årg. 12, Nr 3, s. 177-193.
- Lindqvist, P. (2010). Ödmjuk orubblighet – en avgörande kvalitet i lärares yrkeskunnande. *Didaktisk tidskrift*, Vol 19, No. 1. s.1-17.
<http://www.didaktisktidskrift.se>
- Nordenbo, S.E. m.fl. (2008). *Teacher competences and pupil achievement in pre-school and school*. Danish Clearinghouse for Educational Research. Copenhagen.
- Nordänger, U.K. (2010). Hur framträder lärarskicklighet? – om ramverk, framträdanden och fasader som delar av yrkeskunnande. *Didaktisk tidskrift*, Vol.19, No 2.
- Pramling, N. (2006). *Minding metaphors. Using figurative language in learning to represent*. Göteborgs universitet: Göteborg Studies in educational Sciences 238.
- Saugstad, T. (2010). Educational Theory and Practice in an Aristotelian Perspective. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 46:4, 373-390
- Schön; D. (1982). *The Reflective Practitioner. How Professionals Think in Action*. Basic Books.
- Skolverket (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*, Reviderad 2010.
- Säljö, R. M.fl. (2011). *Att förädla information till kunskap*. Stockholm: Nordstedts
- Utbildningsdepartementet (2010). *Examensbeskrivning för förskolläraryxamen*.
- Utbildningsdepartementet (2010). *Förskola i utveckling – bakgrund till ändringar i förskolans läroplan*.

Introduktion av mål i VFU

Tabell över i vilken VFU-period de olika målen introduceras.

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

VFU I	<ul style="list-style-type: none"> • medverka till ett klimat i den pedagogiska verksamheten som präglas av lyhördhet och respekt och som möjliggör barnens delaktighet och inflytande • skapa och upprätthålla goda relationer med barnen • visa ett professionellt förhållningssätt i sitt ledarskap • relatera grundläggande värden i styrdokumentet till den pedagogiska verksamheten och det egna förhållningssättet • agera utifrån att omsorg, fostran och lärande bildar en helhet i den pedagogiska verksamheten • skapa stimulerande, och för barnen meningsfulla, lärprocesser som främjar deras lärande både individuellt och i grupp • observera och dokumentera lärande aktiviteter och tolka dessa i förhållande till verksamhetens mål och den pedagogiska miljön • kommunicera förväntningar på barnens lärande som är utmanande och som stimulerar till deras fortsatta utveckling • tillvarata barnens kunskaper, erfarenheter och intressen för att stimulera varje barns lärande och utveckling • använda lek för att stimulera barnens lärande • relatera didaktiska val i verksamheten till styrdokumentet • reflektera över och ställa frågor om verksamheten utifrån teoretiska och praktiska argument
VFU II	<ul style="list-style-type: none"> • skapa och upprätthålla ett klimat som främjar goda relationer i barngruppen • skapa och genomföra pedagogiska aktiviteter för barnens lärande som är trygga och stimulerande • visa medvetenhet om vårdnadshavares inflytande över och delaktighet i den pedagogiska verksamheten • göra lärandeområdet förståeligt, på ett för barnen tydligt och begripligt sätt samt på ett för ämnet/ ämnesområdet korrekt sätt • uppmuntra och synliggöra barnens egna initiativ att utvidga sitt lärande • reflektera över i vilken utsträckning verksamhetsmålen har uppnåtts
VFU III	<ul style="list-style-type: none"> • skapa professionella relationer till kollegor i syfte att främja verksamhetens utveckling • kommunicera med vårdnadshavare om barnens lärande och/eller sociala situation • medverka till att lärandet blir synligt för barnen • reflektera över och ställa frågor om verksamheten utifrån etiska argument • reflektera över och ställa frågor om verksamheten utifrån erfarenhetsbaserade argument • visa medvetenhet om hur man skapar ett hållbart lärarbete

Linnéuniversitetet

391 82 Kalmar / 351 95 Växjö
Telefon 0772-2880 00
Lnu.se/lararutbildning

Lnu.se